

İSLAM'IN 5 TEMEL GAYESİ VE İNSANA ETKİLERİ

Bunlara sahip ol da Allah seni bunlarla menfaatlendirsin. Hem dünyevî menfaatlere nâil ol hem sevaplara nâil ol; hem dünyada rahat et hem âhirette ecre, sevaba mükâfata nâil ol, demek. Menfaat; dinî menfaat, uhrevî menfaat... Ama Allahu Teâlâ hazretlerinin emrettiği her şeyde, her işte uhrevî menfaat, âhirete ait menfaat olduğu gibi aynı zamanda insanların dünyasına da faydası vardır.

Neyi emretmişse hem dünya için faydalıdır hem insanın âhireti için faydalıdır. İnsan dinin emirlerini, Allah'ın emirlerini tutarsa hem dünyada aziz ve bahtiyar olur hem âhirette aziz ve bahtiyar olur. İki cihanda saadete erer, iki cihanda nimete mazhar olur. Onun için, Mehmed Zihni Efendi ilmihâl kitabı yazmış, ismine *Nîmet-i İslâm* demiş. En büyük nimet olan İslâm, ondan büyük nimet olmaz. Çünkü hem dünyada bahtiyar ediyor hem âhirette.

İnsan iyi bir müslüman olduğu zaman, tam iyi bir müslüman olarak yaşadığı zaman dünyası da bütün öteki insanların dünyasın-

dan daha iyi olur. İyi bir müslüman olamadığı zaman, olamadığı nispette dünyası da karışık olur. Pişmanlıklar olur, üzüntüler olur. İleride anlar. “Keşke öyle yapmasaydım... Allah’ın emrini tutmadım; günah işledim, Resûlullah’ın sünnetine uymadım, bid’at işledim, ondan böyle oldu...” diye sonunda mutlaka pişman olur.

Cenâb-ı Hak insanlara bir şeyi emretmişse mutlaka faydası vardır. Bir şeyi yasak eylemişse mutlaka insanlara zarar vardır da ondan yasak etmiştir. Misal: İçkiyi yasak etmiş, zararı var; domuz etini yasak etmiş, zararı var. Zararlı olan şeyleri yasak etmiştir; faydalı olan şeyleri emretmiştir.

a. İmanımızı Korumalıyız

İslâm’ın beş ana amacı vardır:

1. İnsanın imanını korumak, düzeltmek. Kafasını, kalbini Allah’ın sevdiği, razı olduğu imana sahip etmek. İmanı korumak.

2. Bedeni korumak. İslâm’ın bütün emirlerinde bedeni koruma vardır. Ona zarar vermeme vardır. Sağlık kazandırma vardır. İslâm’ın emirlerinin sağlığına, bedenine faydası vardır. Oruç tutar, sağlık bulur; gece

teheccüd namazına kalkar, sağlık bulur; abdest alır, sağlık bulur. Her Őeyinde bedenine de faydası vardır.

3. İslâm malı da korumayı esas almıştır. Mala zarar verilmez. İslâm'da insan kendi malını bile tahrip edemez. Zarar vermek yoktur. Birisi zarar verdiyse, zarara, onun malını yok ederek karŐılık vermek de yoktur. Mesela bir köylüye öteki, düşmanlık etti. Gitti, onun harmanını yaktı. O da kaçarken onu uzaktan gördü ama ispat edemiyor. "Tamam o yaptı. Ben de giderim onun harmanını yakarım!" diyemez. Çünkü harmanın bir kabahati yok, buğdayın bir kabahati yok, samanın bir kabahati yok; adamın kabahati var.

"O benim evimi yıktı, ben de onun evini yıkarım!"

Olmaz.

"O benim camımı kırdı, ben de onun camını kırarım!"

Olmaz. İslâm'da yasaktır. İslâm, yapılmış mala da değer verir, onu da korur.

4.İslâm aklı da korur. Akla zarar veren her Şeyi yasaklamıştır. Esrar, afyon, hap,

aspirin, gripin, panalgine... Bazen böyle hapları da yutunca insanın aklı uyuşuyormuş. İçki, şarap, rakı, votka... cinsi, adı ne olursa olsun, aklı engelleyen, aklı gideren her şeyi yasaklamıştır.

5.Nesli de korumayı esas almıştır. Evlatları, nesilleri korumayı esas almıştır. Evliliği helal kılmıştır; neslin bozulmasını haram kılmıştır. Anası babası belli olmayan çocuk ortaya çıkmasını diye de düğünle, nikâhla evlenme usulünü koymuştur. Neslin üremesi de öyle gelişigüzel ormandaki hayvanlar gibi değildir.

İslâm'ın amaçları çok yücedir, çok güzeldir. Menfaatleri hem dünyaya aittir hem de âhirete aittir. İbn Abbas, Abdullah b. Abbas *radıyallahu anhümâ* râvisi olduğuna göre Peygamber Efendimiz;

“İşte ben sana bazı şeyler öğreteyim, birkaç haslet öğreteyim. Onları yap. Onlara sahip ol da Allah seni menfaatlendirsin.” diyor.

Menfaatli bir kul ol. Hem dünyada hem âhirette rahat et, dünyanın âhiretin mâmur olsun demek istiyor. O halde biz de kulakla-

rımızı açalım. Can kulağıyla dinleyelim. Bunları aklımızda tutalım. Bu tavsiye ettiği şeylere sahip olalım. Biz de menfaatlenelim. Bizim de dünyamız âhiretimiz iyi olsun.

Ondan sonra buyuruyor ki;

Aleyke bi'l-ilm. “Sana ilim öğrenmeyi vasiyet ederim, tavsiye ederim. İlim öğrenmek, senin vazifen olsun, boynunun borcu olsun, önemli işin olsun.”

İlim öğrenmek en güzel, mektepte olur. Çünkü üstat öğretir. İlimi en iyi, bilen insan öğretir. Ama ilmi öğrenmenin yolları çoktur. İnsan kendi kendine kitap okuyarak da ilim öğrenir. Etrafına dikkatli bakarsa oradan da ilim öğrenir. Kuşlara bakar, kedilere bakar, her baktığı şeyden ibret çıkartır, oradan kendisini düzeltebilir.

Evliyâullahtan birisi kediye bakmış. Farenin tıkırtısını duyup deliğin karşısında pürdikkat kıpırdamadan saatlerce duruyor: “Şuna bak yahu! Ne sabır! İşini başarmak için ne kadar bekliyor! Nasıl pürdikkat bakıyor deliğe! Nasıl gözlerini kapatmıyor, uyumuyor!..” diye ondan ibret almış. Horoza bakarsın; “Aferin yahu! Şu hayvanın hayvan olmasına rağmen

cömertliğine bak! Yemi görüyor, gagasıyla onu yer gibi yapıyor. Gık gık toprağa vuruyor, tavukları çağırıyor. Horoz hemen gık gık [?] dedi mi tavuklar pıtı pıtı pıtı [?] kanatlarını çırparak oraya koşarlar. Bakarlar, onun gaga vurduğu yerde yem var, onu yerler. Yemez, yedirir. Ne cömert mahlûk yahu! Nasıl bakıyor bak ailesine, tavuklarına! Nasıl kolluyor!”

İnsan ibret alır. Her mahlûktan ibret alabilir. Dikkat ederse çevrisindeki her olaydan bir şey öğrenebilir. Ama en iyisi, mütehassıs, uzman üstattan öğrenmektir. Çünkü kestirmeden götürür üstat. Saatlerce, günlerce kafa yorup anlamadığı şeyi hemen anlatır.

“Bak orada sen yanlış yapıyorsun. Onu öyle tutma, bunu böyle yap...”

Onun için çırakları usta yetiştiriyor. İlimde de öyledir. Büyük üstat oturdu mu konuyu bir anlatır, herkes anlar. Meseleyi iyi bilen çok güzel anlatır; bilmeyen eveler geveler, karşısındaki de bir şey anlamaz.

“Yahu bu adam bu konferansı verdi ama ne demek istedi? Kafam almadı, anlamadım. Kardeşim sen anladın mı?”

“Vallahi ben de anlamadım...”

Neden?

Adamın, söyleyenin zaten kafası karışık. Bir laf anlaşılmamışsa söyleyen onu tam düşünememiş de ondan. Bazen bir kitabı okursunuz okursunuz okursunuz, -benim başıma çok geldi- hiçbir şey anlaşılmıyor.

Allah Allah!

Neden?

Yazar üstat bir yazar değil, acemi. Konusunu anlatamamış. Evelemiş gevelemiş. Üstat, geçer tahtaya. İki kelimeyle şıp anlatır.

“Bu böyle miydi yahu! Anladım, tamam...”

Neden?

Üstat. İyi öğretir. En iyisi iyi bir üstada yanaşıp ondan öğrenmektir. İlim erbabı insanları da aramalı, bulmalı, yanlarına seyahat etmeli, yanlarında kalmalı. O kadar önemlidir.

Çünkü;

“Kitaplarla uğraşsam bulacağım.”

Bu ne demektir?

“Tarlayı ekeceğim. Buğdayı alacağım.” demektir.

“Tarlayı ekeceğim, buğdayı istihlal edeceğim. Ondan sonra öğüteceğim, ondan sonra su katacağım, ondan sonra pişireceğim, ondan sonra yiyeceğim.”

Yahu şurada fırın var. Al işte fırın! Hazır ekmek, tatlı, çörekli. Gayet güzel, iyi, pişkin... Çünkü o üstat. İşte hazır hâle getirmiş.

Üstat, ilmi hazır hâle getirir. Pişirilmiş tabak gibi talebenin önüne koyar, hâller. Öyle olmazsa insan kendi kendine yanlış öğrenir. Yemeği yakar, ziyan eder, pişiremez, hamur bırakır. Bunun gibi; en iyisi, iyi bir üstat buldu mu kıymetini bilip ondan bildiği ilim öğrenmektir.

Bizim eski usulde alim, öğrettiğine icazetnâme verir, diploma verir. Yazar:

“Ben falancadan filancadan öğrendiğim şu ilmi şu talebeme öğrettim. O da tam öğrendi. Tasdik ediyorum.”

“Evet, o bu ilmi biliyor ve başkasına da öğretebilir.” diye icazetnâme verir.

b. İcazetnamenin Önemi

Ankara'da bir iyi imam bizim mahalleye tayin oldu. Adam gönül erbabı, iyi bir insan, iyi bir imam. Ama konuşurken ağzı yamuluyor. Biraz ağzı yamuluyor. Cemaat, ağzı yamuk diye beğenmedi. Ama ilmi güzel. Konuşurken öyle, yüzü öyle. Herhangi bir şey değil de öyle yamultarak konuşuyor. Ne yapalım? Onun da yaradılışı öyle, yüzünün hâli öyle. Ama güzel anlatıyor, tane tane anlatıyor, bilerek anlatıyor. Önüne kitabı koyuyor. Kelime kelime iyi anlatıyor. Baktım, mâşaallah, hoşuma gitti.

“Konuşmaların bu cemaate faydalı oluyor. Bir de şu kitabı okutsan olmaz mı?” dedim. Boynunu büktü:

“Hocam, özür dilerim, okutamam.” dedi.

Hâlbuki okutabilecek bilgiye sahip, ben biliyorum. Önüne kitabı alacak, onu okutacak.

“Okutamam.” dedi.

“Niye? Yaparsın yahu bu işi, niye okutamazsın?” dedim.

“O kitabı okutmaya icazetnâmem yok.” dedi.

İcazetnâmesiz laf konuşmuyor. Bizde bu asırda icazetnâme duygusu kalmamış, ölmüş artık. Hâlbuki eskiden hep bu böyleydi. İcazetnâme almadan bir kimse bir kitabı okuyup okutamazdı. Müellifinden, yazarından imzalı müsaade, icazetnâme, diploma almadan o kitabı okutamazdı. Şimdi herkes önüne gelen kitabı açıyor, okuyor. Yanlış!

Kitap da yanlış. Her kitap da okutulmaz. Veyahut kitap doğru da yanlış basılmış. Bazı kısımlar çıkartılmış.

Diyanet’in dergisi. Üstteki sayfaları ben kıyırdım. 6’sından 14’üne atlıyor. “Öteki sayfalar ne olmuş, ciltlenmemiş mi?” dedim. Baktım, tersine gidiyor. 14’ten bir sayfa daha kaldırılıyorsa, 13. Bir daha kaldırılıyorsa 12, 11. 7’ye kadar geri gidiyor. Ondan sonraki sayfayı çeviriyorsun, yine bir atlamış ileriye. Ondan sonra yine geri geliyor. Yanlış yapılmış.

Okutulan kitap tamam, falancanın kitabı ama tam mı, atlamalı mı? Satır satır, kelime kelime düzeltirlerdi hocasının önünde. Ondan

sonra hocası da o kitaba “Bu kitap tamam, benim kitabımdır. Eksiği fazlası yoktur.” diye imza atardı. O kadar önemliydi icazetnâme. “Ben bu kitabı yazan insana okudum, mukabele ettik. O da bana müsaade etti.” diye kitaplarda, eski yazma kitaplarda icazet kaydı, mukabele kaydı olurdu.

Medine-i Münevvere’den İstanbul’a bir Türkistanlı geldi. “Benim *Buhârî-i Şerîf*’e kadar, İmam Buhârî’ye kadar üç yoldan senedim, icazetnâmem var. *Delâilü’l Hayrât*’a şu kadar icazetnâmem var. Falanca kitaba şu kadar...” Hepsi icazetnâmeli. [Türkistan’da da] öyle, Türkistan’da da ilim böyle ciddi öğretilmiş. Son zamana kadar da devam etmiş.

Şimdi millet bunu unutmuş bile! Kitabı alıyor, okutuyor. Okutamazsın! Müellifin izni var mı? Basılan, tam müellifinki mi? Benim kitaplarım basılıyor. Bazı âyetler, hadisler, sayfalar, kelimeler yanlış yazılmış. Tashih iyi yapılmamış. Basan kimse yapmamış. Ben bazen benim kitabıma bakıyorum, Konya’ya gidiyorum. Karşıma bir kitap koyuyorlar, ki-

tabım basılmış. Benim haberim yok, ben basmadım. Birisi basıvermiş...

Eskiden icazetnâme çok önemliydi.

Sonuç itibariyle bu hadîs-i şerîfte Peygamber Efendimiz bizi ilim öğrenmeye teşvik ediyor. Herkes ilim öğrenecek.

Nasıl öğrenecek?

Alsın bir kitabı, okusun. Kütüphanesinde bir sürü kitap var. Ama en iyisi hocadan okusun. Hoca yoksa hoca çağırsın. İyi hoca, insana havadan, sudan, güneşten, gıdadan, sağlıktan daha önemlidir. Hayattan daha önemlidir. Çünkü hoca, insana İslâm'ı öğretir, doğruyu öğretir, imanı öğretir, akideyi doğru öğretir; sapık bir insan olmaz. Çok önemli. İyi, salih bir hoca çok iyi.

Galiba İbn Abbas *radıyallahu anhümâ'*ya "Sana ilmi tavsiye ederim." diyor. Tavsiye ettiği kişi o olmalı. Râvi o çünkü.

"Sana ilmi tavsiye ederim, ilim öğren!"

Biz de öğreneceğiz. Yaşımız ne olursa olsun her gün biraz bu kitaplardan okuyacağız. Elimize kâğıdı kalemi alacağız. Anlamadığımız yeri de soracağız.

Geçen gün bir kardeşimiz cebinden kâğıt, katlanmış kâğıt çıkarttı. Ben de ne oluyor, dedim. Oraya iki tane hadîs-i şerîf yazmış. “Hocam ben bunları hiç anlamadım. İzah eder misiniz?” dedi. İyi bir soru sordu. Oturaklı, iyi soru. Herkes iyi soru soramaz. Soruyu iyi sormak da çok akıl işidir. İyi bir soru sordu. Biz de cevabını bildiğimiz kadar söyledik. Demek ki hepimiz ilim öğreneceğiz. Bilmediğini sorarsın, okuduğunu anlamazsan bilene sorarsın.

Bir de bazıları bildiğini söylemiyor. Anlattılar. Bir hocaya gidiyorlarmış, cemaat soru soruyormuş. Hoca cevap vermiyormuş. Niye cevap vermiyorsun yahu?!.. O da günah! Bildiğini söylememek de günah. Adam çekiniyor, cevap vermiyor. Olmaz. Allah böyle emretmiş. Soru soruluyormuş:

“Benim anam öldü. Üç kardeş, bir de babam kaldık. Anamın malları çok. Nasıl bölüşeceğiz?”

“Medenî kanuna göre gidin avukata sorun!”

Olmaz, olmaz!

“İslâm hukukunda bunun bölünmesi böyledir...” diyecek. Korkusundan diyemiyor. Öyle şey olur mu? Allah’ın kitabının bilgisi soruluyor, cevap veremiyor.

Ceza yemekten korkuyorsa; “Evet, İslâm hukukuna göre böyleydi. Ama şimdi bu uygulanmıyor. Medenî kanun geldi, o uygulanıyor. Medenî kanunun hükümleri bundan biraz daha farklıdır. Onu avukata sorun.” desin, ama doğruyu söylesin. Doğruyu söylememek de bilen için vebaldır.

Fe-inne'l-ilme halîlü'l-mü'min. “Çünkü ilim, mü'minin samimi dostu, sırdaşı, samimi arkadaşıdır.”

c. İlim En Samimi Arkadaştır

Halîl ne demek?

“Çok samimi arkadaş. İçtikleri su ayrı gi-diyor sadece, her şeyleri beraber. Yan yana, kafa kafaya, kol kola, omuz omuza. Onlar birbirlerini çok sever, birbirlerinden hiç ayrılmazlar. Birbirlerinin sırlarını bilirler, birbirlerine yardım da ederler. Yapışık kardeşler gibidir...” filan deriz ya, *halîl* o demek.

Hullet, hilâl, “aralıklara girmek” demek. Girdisini çıktısını, arkadaşının bütün sorunlarını, meselelerini, düşüncelerini biliyorsa o kadar samimiye ona *halîl* derler. En samimi arkadaş, her şeyini bilen, bütün sırlarını söyleyebildiği candan arkadaş demek.

Peygamber Efendimiz, “İlim, mü’minin sırdaşı, candan arkadaşdır.” diyor.

Bizim öyle mi?

Değil. Bu asırda, şimdi, öyle değil.

Neden?

İlmi sevmiyoruz, ilmi öğrenmeye çalışmıyoruz. Kitapları okumuyoruz. Hocaların yanında kimse yok... Bir beldeye -elinde sazı-türkücü gelse, şarkıcı gelse yer yerinden oynuyor, salonda yer bulunmuyor. Biletler 15 günden tamamen satılıyor. Allâme-i cihân gelse hiç kimsenin haberi yok.

Bakıyorsun Koçhisar’ın falanca köyünde bir insan. Almanya’da Mustafa Hoca anlatıyor. O da çok meraklı, Konyalı, kütüphanesi zengin, Arapçası iyi. Talebe yetiştirir, kendisi iyi hocalardan okumuş. Alim, ilim erbabı, çok sevdiğim bir hoca.

“Hocam Koçhisar’ın bir köyüne gittim. Allah! Köylünün arasından birisi çıktı, bir konuştu. Baktım, cevher! Hazine! Her şeyi biliyor.” diyor.

Oturaklı, kıymetli bir şey.

“Aman! Bunu alalım, İstanbul’a, Ankara’ya getirelim, ev verelim; adam bilgisini öğretsin.” dedim.

Ben Mehmet Emin Er Hoca’yı da Antep’te tanıdım. İstanbul’a davet ettik, Ankara’ya davet ettik. “Ankara’da Özelif Sitesi’ne gel, otur, ilim öğret. Bizim ilâhiyatçılar sana talebe olsun.” dedik. O da, Allah razı olsun, kabul etti. Çünkü Antep’ten şikâyet etti. “Burada talebe yok. İlim öğrenmeye gelen yok.” dedi. “Aman! Ankara’ya gel, orada öğret.” dedim. İşte bizim Özelif Sitesi’nde; fıkıh enstitüsü, müessese filan kurduk. Orada talebe okuttu. Onu da elimizden alıyorlar. Orayı da kapattırıyorlar. Talebeleri de dağıttırıyorlar. İlim düşmanları çok büyük zararlar veriyor.

İlim, mü’minin samimi, candan, sırdaş, en yakın arkadaşıdır, dostudur. İlim öğreneceğiz.

Ve'l-hilme vezîruhû. "Hilm de veziridir."

Padişahın veziri oluyor da işlerinde yardımcı oluyor ya... Padişah işleri vezirine havale ediyor.

Vezir ne demek?

Vizr ü vebalde ortak demek, sorumlulukta ortak demek.

d. Hilm İlmin Veziridir

Padişahın veziri ne demek?

Vezir; padişahın sorumluluğunu paylaşan ve padişaha belirli konularda yardımcı olan kimse demek. Şimdi "bakan" diyoruz. Herkes bakan; ne var, herkes bakıyor. Sadece gözü kör olan bakamıyor. Herkes bakan! "Bakan" denir mi?!..

Vezir: Sorumluluğu paylaşan! Bakan ne demek; herkes bakıyor, çok saçma bir isimlendirme. Ama "vezir" güzel, sorumluluğu paylaşan; hilm de onun sorumluluğunu paylaşan kimsedir.

"Onun" dediği burada "kişinin" mi demek istiyor yoksa buradaki "onun" sözü ilme mi gidiyor.

“Hilm de ilmin veziridir.” mi demek istiyor yoksa “Kişinin veziridir.” mi demek istiyor?

Bana kalırsa bu *hû* zamiri galiba ilme gidiyor. İnsan alim olacak, ilim öğrenecek, İlmi sevecek, ilimle arkadaş olacak ama ilmin yanında hilmi de olacak.

Hilm ne demek?

Kızılacak yerde bile kızmayıp sükûnetini, vakarını koruyabilen, kendisini tutabilen insana halim, hilm sahibi derler. Hilm, “kızmamak, sakin olmak” demek.

“Ama çok kızılacak bir şey?..”

Olsun. O adam ağırbaşlı adam. Kendisini tutar. Sinirlenecek yerde sinirlenmez.

İlmin yanında insanın hilmi de olursa çok iyi olur. Ekmek kadayıfının üstüne halis kaymak konulmuş gibi olur. İkisi birbirine çok yakışır. Gayet tatlı olur, son derece güzel olur. Halim selim de olacağız. Kızmayacağız.

Peygamber Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem*'e birisi geldi. Dedi ki;

“Bana nasihat eyle ya Resûlallah!” Peygamber Efendimiz ona dedi ki;

Lâ tağdab. “Gazaplanma, öfkelenme! Olayların karşısında kızıverme!”

Sakin ol, halim ol, demek.

“Bir daha nasihat et ya Resûlallah!” dedi. Başka istiyor. Yine;

Lâ tağdab. “Kızma!” dedi. Bir daha nasihat istedi. Yine;

Lâ tağdab. “Öfkelenme, kızma!” dedi.

Bu çok önemli. Çoğumuz tutamıyoruz. Ben dâhil, ben kardeşiniz dâhil.

“Ben çok sinirli bir insanmışım meğerse yahu! Hiç bilmiyordum. Sinirleniveriyorum, elim ayağım [titriyor]. Elimde kırbaç olsa şaklatacağım karşımdakine. Sopa olsa kafasına patlatacağım...”

“Dur yahu! Alim adam biraz da halim selim olur, kızmaz, sakın olur.”

“Hemen tepemin taşı atıveriyor. Sigortam pat diye patlıyor...”

Yerini bul, sigortayı çıkar, yeniden tak, düzelt; çok zor. Halim selim olacak.

Hilm de ilmin veziridir. Onun yanında yakışır. Beraberce insanı güzel idare ederler.

Ve'l-akle delîluhu. “Akıl da kılavuzudur.”

“Şuradan gideceksin, şöyle yapacaksın, selamete şöyle çıkacaksın, bu badireden şöyle kurtulacaksın...” diye ilme akıl yol gösterir, kılavuzluk eder. Akıl da çok önemli. İnsanoğluna Allahu Teâlâ hazretlerinin verdiği en kıymetli alet akıldır. İnsan akıl sayesinde doğru yolu bulur, doğru işi yapar. Aklını kullandığı zaman alet yapar. Aklını kullandığı zaman işi kestirmeden, çabuk tarafından yapar. Aklını kullanmadığı zaman da çok yorulur, çok zahmet eder. Onun için dedelerimiz çok güzel söylemişler: “Akılsız başın cezasını ellerle ayaklar çeker.”

“Tüh be! Hay Allah! Aklıma gelmedi. Hadi, dön geriye, yeniden...”

Çünkü düşünmedi, akletmedi.

Tarlaya kadar gitmişken öküzün büyüğünü ahırda unutmuş. Hadi, tekrar gider. Onu alır, tekrar gelir. Ayaklarıyla yoruldu. Veyahut kadın bir şeyi yapar yapar: “Ben burada

şey unutmuşum...” Hadi, sök. Söker. O yanlış yaptığı yerde yorulur. Eli yorulur, ayağı yorulur. Aklını kullandı mı kestirmeden yolu bilir, zarara uğramadan öbür tarafa gider. Bu da güzel. Aklımızı kullanacağız.

Akıl kullanmak da neyle olur?

Düşünmekle olur.

Aklı kullanmanın adına ne diyoruz?

Düşünmek diyoruz, tefekkür etmek diyoruz. Bir işi yaparken tefekkür edeceğiz. “Ben bu işi nasıl yapabilirim? En kestirme nasıl yaparım? En güzel nasıl yaparım?” Kestirmeden yapmanın çarelerini düşüneceğiz, en kestirmeden yapacağız.

e. İşlerimizi Yumuşaklıkla Yapacağız

Ve'l-amele kayyimuhû. “İcraat; ilmine göre, hilmine göre, aklına göre icraat yapmak, işlerini başarıya götürür.”

Her işin başına tayin edilen, onu dosdoğru götüren kimseye “kayyum” derler. Veriyorsun binanın anahtarını, veriyorsun çiftliği adama; işleri, her şeyi çiftliğin kâhyası yürütüyor. Sen rahat ediyorsun. “Benim kahyam çok iyidir. İşleri çevirir.” diyorsun. O yapıve-

riyor. Amel-i sâlih de çok önemli. İcraat, iyi bildiği şeyi yapacak.

Ve'r-rıfka ebûhu.

Rıfk, “yumuşaklık” demek.

“Rıfk da bunun babasıdır.”

Rıfk oldu mu bir insan yaptığı işi yumuşak yumuşak yapar.

“Gel kardeşim, tut şunun şurasından. Hadi bakalım...” Tatlı, yumuşak bir şekilde yapar.

Rıfkın zıttı nedir?

Sertliktir. Haşın, sert, ite kaka, vura kıra yapar. Yumuşak yumuşak değil, sert.

“Rıfk da bu işin babasıdır.”

Peygamber Efendimiz benzetme yapıyor. İyice anlasınlar diye benzeterek anlatıyor.

Velliyne de bir çeşit “yumuşaklık” demek.

Rıfk, “mülayimlik”; *lîyn* de “yumuşaklık” demek.

Mesela safa durduğunuz zaman omuzlarınız yumuşak olsun. Adam kasılıyor... Kasılır,

kimseyi sokmak istemez... İnsana dirseği batıyor. O kadar kasılıyor.

Liynü'l- menkıbeyn. “İki omuzu yumuşak.”

Uyar, onu da alacak şekilde durur. İşte buna rıfk deniliyor. Rıfk ile hareket eden kimseye de *refik* deniliyor. “Rıfk sahibi” demek.

Bir ailenin fertleri arasında rıfk varsa işleri yumuşak yumuşak yapmak varsa o aileye en büyük hayırlar verilmiştir. O aile mutlu olur.

el- Fâtiha!

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN
5 Rebîü'l-Evvel 1421 / 07.06.2000

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

